

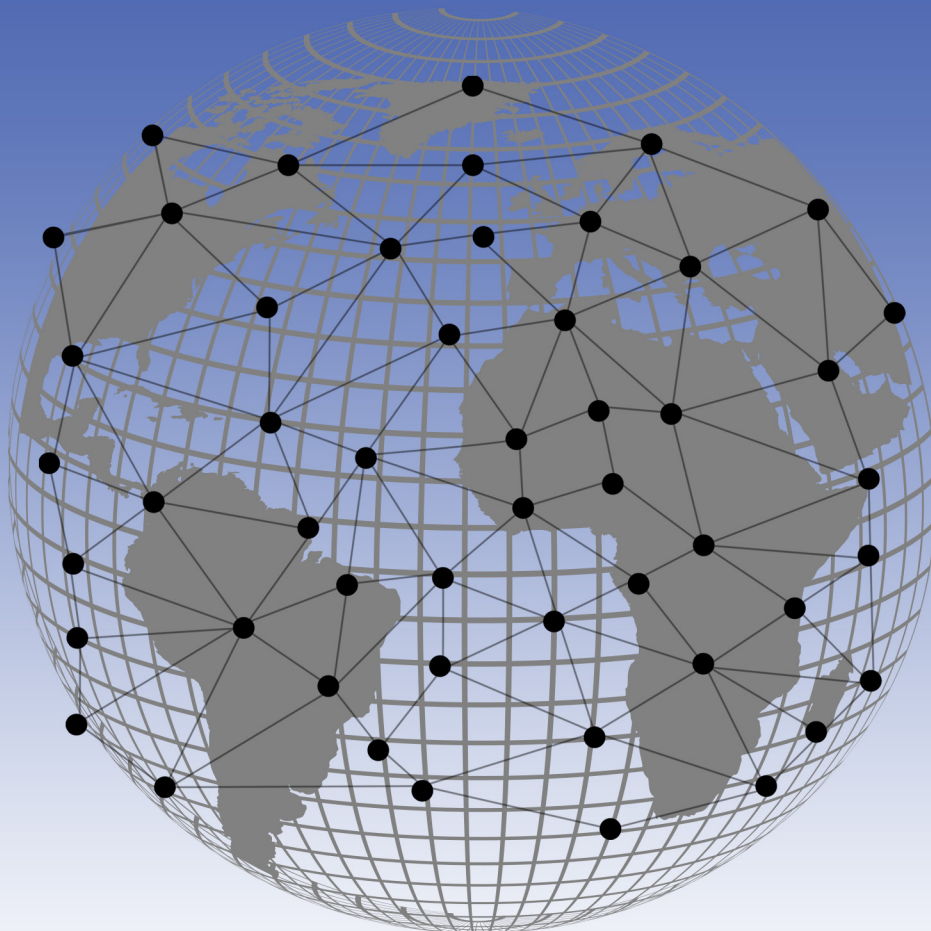

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره پنجاه و دو)

در این شماره می‌خوانید:

- گزارش تازه آنکتاد از چشم انداز آینده تجارت جهانی: تداوم روند کاهشی در سال ۲۰۲۳ به دلیل تنش‌های ژئوپلیتیکی و شرایط سخت مالی
- نتایج اقتصادی سفر رییس جمهور چین به عربستان: امضای ۳۴ قرارداد سرمایه‌گذاری در زمینه انرژی سبز، فناوری اطلاعات، خدمات ابری، حمل و نقل، لجستیک، صنایع پزشکی، مسکن و ساخت و ساز
- ترکیه در پی تجارتی فراتر از ۲۰ میلیارد دلار با عراق
- ادعای رئیس اداره مناطق ویژه اقتصادی پاکستان: ایجاد ۵۷۵۰۰۰ شغل مستقیم و بیش از یک میلیون شغل غیرمستقیم در چهار منطقه ویژه اقتصادی که در چارچوب کریدور اقتصادی چین و پاکستان (CPEC) ایجاد می‌شوند

دی ۱۴۰۱

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره پنجاه و دو)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: دی ۱۴۰۱

واژه‌های کلیدی: تجارت جهانی، مذاکرات تجارت آزاد، مازاد تجاری، سرمایه‌گذاری، زیرساخت‌ها، منطقه ویژه اقتصادی، کریدور اقتصادی چین و پاکستان

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۶	تحولات جهانی
۸	تحولات منطقه‌ای
۱۵	داده‌های تازه

مقدمه

ایران در اقتصاد سیاسی بین‌الملل موقعیتی دوگانه دارد. از یک سو ارتباطات بین‌المللی این کشور به کمترین میزان در دهه‌های اخیر رسیده است و از دیگر سو کشور به صورت مضاعف از تحولات در محیط روانی و عملیاتی اقتصاد سیاسی بین‌الملل متأثر می‌شود. سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی"، باهدف بررسی رویدادهای بااهمیت از منظر تأثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران، در دلایه جهانی و منطقه‌ای به رشته تحریر درآمده است. در این گزارش، گلچینی از تحولات اخیر در دو لایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند.

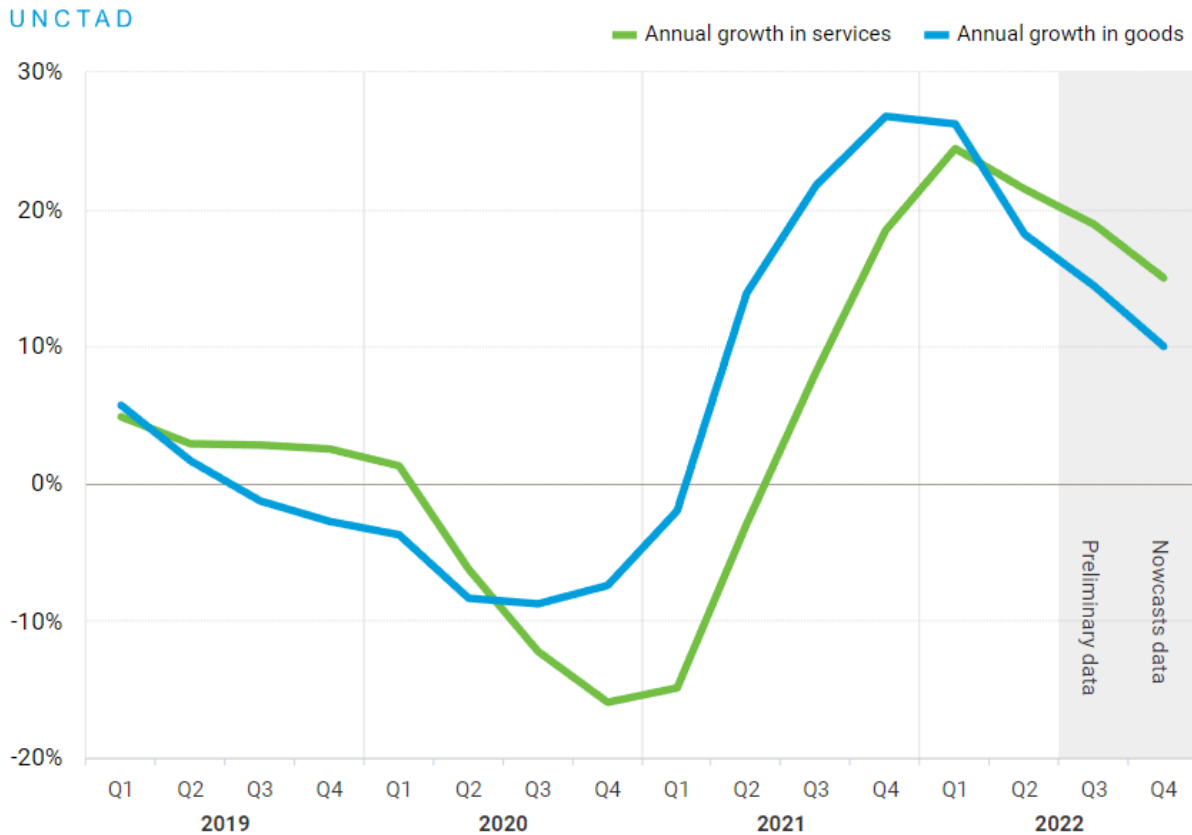
تحولات جهانی

سال سخت پیش روی تجارت جهانی

گزارش تازه انکتاد چشم انداز چندان مثبتی از آینده تجارت جهانی ارائه نمی دهد. از منظر این نهاد با وجود آنکه تجارت جهانی باید به رکورد ۳۲ تریلیون دلار در سال ۲۰۲۲ برسد، اما طبق تازه ترین گزارش تجارت جهانی، که توسط انکتاد منتشر شده است، انتظار می رود کاهشی که در نیمه دوم سال ۲۰۲۲ آغاز شد در سال ۲۰۲۳ بدتر شود زیرا تنش های ژئوپلیتیکی و شرایط سخت مالی تداوم خواهد داشت.

از منظر انکتاد علیرغم جنگ در اوکراین و تأثیر طولانی مدت کووید ۱۹، تجارت کالا و خدمات در سال جاری رشد قابل توجهی داشته است. تجارت کالا نسبت به سال گذشته ۱۰ درصد رشد کرد و به ۲۵ تریلیون دلار افزایش یافت که بخشی از آن به دلیل افزایش قیمت انرژی است. تجارت خدمات با ۱۵ درصد افزایش به رکورد ۷ تریلیون دلار رسید. اما گزارش انکتاد هشدار می دهد که کاهش رشد در نیمه دوم سال جاری به شرایط سخت تر در سال ۲۰۲۳ منجر خواهد شد. پیش بینی های رشد اقتصادی برای سال ۲۰۲۳ به دلیل قیمت های بالای انرژی، افزایش نرخ های بهره، تورم پایدار در بسیاری از اقتصادها و سرریزهای منفی ناشی از جنگ اوکراین بر اقتصاد جهانی به سمت رشدهای پایینتر بازنگری می شوند. انتظار می رود که تشدید مداوم شرایط مالی فشار بر دولت های دارای بدهی بالا را بیشتر کند، آسیب پذیری ها را تشدید کند و بر سرمایه گذاری ها و جریان های تجارت بین المللی تأثیر منفی بگذارد. نمودار ذیل که در این گزارش آمده روند رو به کاهش تجارت جهانی در سال ۲۰۲۳ را پیش بینی می کند.

نمودار ۱- روند تحول در تجارت جهانی در حوزه کالا و خدمات

Source: UNCTAD calculations based on national statistics.

Note: Annual growth refers to the last four quarters. Figures for Q3 2022 are preliminary. Q4 2022 is a nowcast.

اما تصویر تجارت جهانی کاملاً تیره و تاریک نیست. بر اساس این گزارش، علیرغم کاهش ارزش تجارت، حجم کل تجارت در طول سال ۲۰۲۲ به رشد خود ادامه داد - که نشانه‌ای از تقاضای جهانی انعطاف پذیر است. علاوه بر بخشی از کاهش ارزش تجارت بین‌الملل در نیمه دوم سال ۲۰۲۲ به دلیل کاهش قیمت محصولات اولیه است. این گزارش همچنین بر تأثیرات مثبت توافقی‌های تجاری جدید - مانند مشارکت اقتصادی جامع منطقه‌ای و منطقه آزاد تجاری قاره آفریقا - و لجستیک بهبود یافته بر چشم انداز تجارت جهانی تأکید می‌کند. از منظر آنکتاد بنادر و شرکت‌های کشتیرانی اکنون با چالش‌های ناشی از همه‌گیری COVID-19 سازگار شده‌اند. با وجود آنکه نرخ حمل و نقل کالا هنوز بالاتر از میانگین قبل از همه‌گیری است، اما روند رو به کاهش است. افزون بر این از منظر گزارش دو عامل دیگر که می‌توانند بر الگوهای تجارت در سال ۲۰۲۳ تأثیر بگذارند، تکامل زنجیره‌های تأمین جهانی و گذار به سوی اقتصاد جهانی سبزتر است. آنکتاد معتقد است که عدم قطعیت برای عملیات زنجیره تأمین همچنان بالاست. استراتژی‌های کاهش - از جمله تنوع بخشیدن به تامین کنندگان، بازگرداندن بخش‌هایی از زنجیره تأمین به داخل کشورها، اتصال زنجیره به اقتصادهای دوست - احتمالاً بر الگوهای تجارت جهانی در سال آینده تأثیر خواهد گذاشت. در همین حال، انتظار می‌رود تلاش‌ها برای ایجاد یک اقتصاد جهانی سبزتر، تقاضا

برای محصولات سازگار با محیط زیست را افزایش دهد و در عین حال تقاضا برای کالاهای با محتوای کربن بالا و سوخت‌های فسیلی را کاهش دهد. در ادامه گزارش آمده است که در سه ماهه سوم سال ۲۰۲۲، ارزش تجارت جهانی کالا برای کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته بسیار بالاتر از سطوح مشابه در سال ۲۰۲۱ بود. با این حال، در دوره‌های سه ماهه نسبت به سه ماه قبل از آن، تجارت در تمام مناطق جغرافیایی به جز شرق آسیا که انعطاف پذیری قابل توجهی از خود نشان داد، کاهش یافت. به دیگر سخن اگر اقتصادهای آسیای شرقی از مجموع تجارت جهانی کنار گذاشته شوند، کاهش تجارت کشورهای در حال توسعه قابل توجه است.

روسیه در صدر صادرکنندگان نفت به چین

گمرک چین اخیراً اعلام کرد روسیه تحویل نفت به چین را در ماه نوامبر ۱۷ درصد نسبت به سال گذشته افزایش داده و از عربستان سعودی پیشی گرفت و به بزرگترین تامین کننده نفت وارداتی این کشور تبدیل شد. تحویل نفت خام روسیه، از جمله نفت پمپ شده از طریق خط لوله سیبری شرقی (ESPO) و محموله های دریایی از بنادر اروپا و خاور دور روسیه، در ماه گذشته به ۷,۸۱ میلیون تن معادل ۱,۹ میلیون بشکه در روز رسید، در حالی که در ماه اکتبر ۱,۸۲ میلیون بشکه در روز بود. واردات چین از عربستان سعودی در ماه نوامبر به ۶,۶۲ میلیون تن یا ۱,۶۱ میلیون بشکه در روز رسید که نسبت به سال گذشته ۱۱ درصد کاهش داشته است. بر اساس این گزارش، صادرات نفتی روسیه به چین طی ۱۱ ماه سال ۲۰۲۲، ۱۰,۲ درصد افزایش یافت و به ۷۹,۷۸ میلیون تن رسید. در سال ۲۰۲۱ صادرات روسیه به این کشور آسیایی کمی کمتر از صادرات عربستان سعودی بود که در مجموع از ژانویه تا نوامبر به ۸۰,۳۸ میلیون تن رسید.

این روند نشان می دهد که چین عزم خود را برای کمک به اقتصاد بحران زده روسیه جزم کرده و همچنان بازار را به روی نفت روسیه باز نگهداشته است. مقایسه این روند با کاهش شدید واردات نفت چین از ایران در دوره پس از خروج آمریکا از برجام به خوبی تفاوت جایگاه ایران و روسیه در رادار سیاست خارجی چین را نشان می دهد.

تحولات منطقه ای

نتایج اقتصادی سفر رییس جمهور چین به عربستان

سفر رییس جمهور چین به عربستان عمدتاً از زاویه موضع گیری های این کشور علیه ایران برجسته شد. اما این سفر نتایج اقتصادی مهمی در بر داشت. در جریان سفر شی جین پینگ به عربستان سعودی، مجموعه ای از توافقاتنامه ها به امضای طرفین رسید که حاکی از تعمیق روابط بین دو کشور است. از یک سو عربستان سعودی بزرگترین صادرکننده نفت جهان است و از سوی دیگر، چین به عنوان غول اقتصادی،

بزرگترین مصرف کننده انرژی در جهان به شمار می‌رود. علاوه بر این، چین به شریک تجاری عمده کشورهای عربی خلیج فارس تبدیل شده است و روابط اقتصادی در حال گسترشی با آنها برقرار کرده است. چین با تجارت دوجانبه به ارزش ۸۷,۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۱، بزرگترین شریک تجاری عربستان سعودی به شمار می‌رود. از این میزان، ۳۰,۳ میلیارد دلار صادرات چین به عربستان سعودی و مابقی (۵۷ میلیارد دلار) واردات چین از عربستان را تشکیل می‌دهد. بر اساس داده‌های گمرک چین، عربستان سعودی، بزرگترین تامین کننده نفت چین است که ۱۸ درصد از کل خرید نفت خام پکن را تامین می‌کند. چین در ۱۰ ماهه اول سال ۲۰۲۲، مجموعاً ۷۳,۵۴ میلیون تن (۱,۷۷ میلیون بشکه در روز) از عربستان نفت خام وارد کرده است. واردات نفت چین در سال گذشته به ۸۷,۵۶ میلیون تن به ارزش ۴۳,۹ میلیارد دلار رسید که ۷۷ درصد از کل واردات چین از عربستان را تشکیل می‌دهد.

شرکت دولتی آرامکو عربستان سعودی، قراردادهای عرضه سالانه با چندین پالایشگاه چینی از جمله Sinopec، CNPC، CNOOC، Sinochem، Norinco و همچنین پالایشگاه خصوصی پتروشیمی ژجیانگ امضا کرده است.

طی این سفر، عربستان سعودی و چین، توافقنامه مشارکت استراتژیک جامع امضا کردند. بر اساس گزارشات، شرکت های سعودی و چینی ۳۴ قرارداد سرمایه گذاری در زمینه انرژی سبز، فناوری اطلاعات، خدمات ابری، حمل و نقل، لجستیک، صنایع پزشکی، مسکن و ساخت و ساز را امضا کردند. این توافقات عبارتند از: * تفاهم نامه بین دولت عربستان و هوآوی برای ارائه خدمات رایانش ابری در مجتمع های با فناوری پیشرفته در شهرهای عربستان.

* تفاهم نامه بین آرامکو عربستان و شاندونگ انرژی که شامل یک توافق بالقوه عرضه نفت خام و قرارداد فروش محصولات شیمیایی و همچنین بررسی همکاری در زمینه پالایش و پتروشیمی یکپارچه در چین است.

* شرکت ACWA Power عربستان ۹ تفاهم نامه با نهادهای چینی امضا کرده است که بستر لازم برای تامین مالی، سرمایه گذاری و ساخت پروژه های انرژی پاک و تجدیدپذیر ACWA در عربستان سعودی و کشورهای عضو طرح ابتکاری کمربند و جاده را فراهم می‌کند.

* تفاهم نامه بین Sumou عربستان و ENOVATE Motors چین برای ایجاد یک کارخانه خودروهای الکتریکی در عربستان سعودی با ظرفیت ۱۰۰ هزار خودرو در سال.

افزون بر توافقنامه ها و قراردادهای سفر اخیر، دو کشور در سال های گذشته نیز قراردادهای تجاری مهمی با یکدیگر امضا کرده اند. آرامکو در اوایل سال ۲۰۲۲ به منظور ساخت یک مجتمع پالایشگاهی و پتروشیمی، ۱۰ میلیارد دلار در چین سرمایه گذاری کرد که بزرگترین سرمایه گذاری این شرکت در دومین

اقتصاد بزرگ جهان به حساب می‌آید. در قالب این پروژه که پیش بینی می‌شود در سال ۲۰۲۴ عملیاتی شود، یک پالایشگاه ترکیبی تاسیس می‌شود که در قالب آن ۳۰۰ هزار بشکه در روز مشتقات نفتی و ۱,۵ میلیون تن اتیلن در سال به بازار عرضه می‌شود. آرامکو قرار است تا ۲۱۰ هزار بشکه در روز نفت خام به این پالایشگاه عرضه کند. سرمایه‌گذاری مشابه دیگر آرامکو در چین، خرید ۲۵ درصد از سهام شرکت پالایش و پتروشیمی فوجیان است که توسط سینوپک احداث شده است. این پالایشگاه در سال ۲۰۰۸ فعالیت خود را آغاز کرد و ۲۸۰ هزار بشکه در روز مشتقات نفتی و ۱,۱ میلیون تن اتیلن در سال تولید می‌کند. افزون بر این آرامکو در سال ۲۰۱۸ یادداشت تفاهمی با مقامات استان ژجیانگ برای سرمایه‌گذاری ۹ درصدی در شرکت پتروشیمی ژجیانگ امضا کرد که بزرگترین پالایشگاه چین با ظرفیت ۸۰۰ هزار بشکه در روز است. از آن زمان تاکنون هیچ پیشرفتی در این تفاهمنامه اعلام نشده است. از دیگر سو سینوپک غول نفتی چین، ۳۷,۵ درصد در شرکت پالایش ینبوع آرامکو (YASREF)، سرمایه‌گذاری کرده است. این شرکت یک پالایشگاه با ظرفیت ۴۰۰ هزار بشکه در روز را در ینبوع در سواحل دریای سرخ اداره می‌کند. صندوق دولتی جاده ابریشم چین به عنوان بخشی از کنسرسیومی به رهبری شرکای انرژی جهانی EIG مستقر در ایالات متحده، قراردادی را در سال ۲۰۲۱ برای خرید ۴۹ درصد از سهام شرکت خطوط لوله نفت آرامکو عربستان به مبلغ ۱۲,۴ میلیارد دلار منعقد کرد. صندوق دولتی جاده ابریشم همچنین به عنوان بخشی از کنسرسیومی با مشارکت شرکت های آمریکایی، در خرید ۴۹ درصد سهام شرکت خطوط لوله گاز آرامکو به مبلغ ۱۵,۵ میلیارد دلار مشارکت کرد.

افزون بر این ACwa Power که بخشی از مالکیت آن متعلق به صندوق سرمایه‌گذاری دولتی عربستان است، در سپتامبر اعلام کرد که با صندوق جاده ابریشم برای سرمایه‌گذاری مشترک در یک نیروگاه گازی ۱,۵ گیگاواتی (GW) در ازبکستان به مبلغ یک میلیارد دلار، در قالب بخشی از ابتکار یک کمربند یک جاده، به توافق رسیده است.

شرکت دولتی مهندسی انرژی چین (CEEC) در حال ساخت یک نیروگاه خورشیدی ۲,۶ گیگاواتی در الشعیبه برای ACWA Power عربستان سعودی است که بزرگترین پروژه خورشیدی خاورمیانه به شمار می‌رود.

در حوزه دفاعی و امنیتی شرکت ارتباطات و سیستم‌های الکترونیک پیشرفته عربستان سعودی (ACES) در ماه مارس قراردادی با گروه فناوری الکترونیک چین به منظور تولید هواپیماهای بدون سرنشین در این کشور امضا کرده است.

با دقت در گستره و حجم قراردادهای شرکت های چینی، چرخش چین از ایران به عربستان چندان جای تعجبی ندارد. در یک دهه اخیر که روابط چین و عربستان به شدت رو به توسعه رفته است، روابط ایران و چین از منظر تجاری و سرمایه‌گذاری رو به قهقرا بوده است. چین نه تنها سرمایه‌گذاری در ایران صورت

نداده بلکه تجارت عادی و محدود دو کشور را دچار مشکلات جدی کرده است.

توافق جدید عربستان و آذربایجان

فدراسیون اتاق‌های عربستان و آژانس توسعه تجارت شرکت‌های کوچک و متوسط آذربایجان از امضای توافق نامه‌ای برای ایجاد یک شورای تجاری مشترک عربستان و آذربایجان برای تقویت تجارت دو کشور و افزایش حجم تجارت و همکاری‌های سرمایه‌گذاری بین دو کشور خبر دادند. امضای این توافق همزمان با هفتمین نشست کمیته مشترک عربستان و آذربایجان در باکو پایتخت این کشور صورت گرفت.

شورای تجاری مشترک، فعالیت‌های تجاری و تبلیغاتی را در زمینه ارتقا و گسترش همکاری‌های تجاری و اقتصادی آذربایجان و عربستان با تمرکز بر اولویت‌های دستور کار همکاری‌های اقتصادی دو کشور سامان خواهد داد. همچنین بستری را برای بازرگانان عربستانی و آذربایجانی فراهم می‌کند تا فعالیت‌های خود را معرفی و ترویج و شراکت تجاری ایجاد کنند.

شورای تجاری مشترک با گشایش زمینه‌های کیفی جدید برای همکاری‌های اقتصادی، تسهیل تعامل مستمر بین بخش‌های تجاری عربستان و آذربایجان، تلاش برای رفع چالش‌ها و موانع و همچنین تبادل اطلاعات در مورد بازارهای موجود و فرصت‌های سرمایه‌گذاری، گسترش تجارت و سرمایه‌گذاری را دنبال خواهد کرد. مشارکت و ارائه توصیه‌هایی به مقامات ذیصلاح در دو کشور برای بهبود روابط اقتصادی، تشویق شرکت در نمایشگاه‌ها و انجمن‌ها و تبادل هیئت‌های تجاری در دستور کار این شورا خواهد بود. در این توافقنامه تصریح شده است که شورای بازرگانی متشکل از نمایندگان صاحبان مشاغل سعودی و آذربایجانی علاقمند به سرمایه‌گذاری و تجارت خواهد بود و این شورا جلسات دوره‌ای را در ریاض و باکو برگزار خواهد کرد تا در مورد فرصت‌های همکاری تجاری و سرمایه‌گذاری بین دو کشور بحث و گفتگو صورت گیرد.

ترکیه در پی تجارتی فراتر از ۲۰ میلیارد دلار با عراق

رئیس شورای تجارت ترکیه و عراق اخیراً اعلام کرده است که کشورش و عراق در تلاش‌اند تا حجم مبادلات تجاری بین دو کشور را به بیش از ۲۰ میلیارد دلار افزایش دهند. در همین راستا هیئتی از سوی این شورا در تاریخ ۱۸ تا ۱۹ دسامبر برای بررسی راه‌های افزایش تجارت و سرمایه‌گذاری بین دو کشور به عراق سفر کردند.

این هیئت در دیدار با مقامات عراقی بر اهمیت تسریع در مراحل صدور روادید، اطمینان از تردد آزاد کامیون‌های ترکیه و ترانزیت و دسترسی آسان به منابع مالی برای افزایش صادرات، تجارت و سرمایه‌گذاری بین دو کشور تأکید کردند. حجم مبادلات تجاری بین دو کشور در حال حاضر حدود ۲۰ میلیارد دلار است.

در حالی که دو کشور برای افزایش بیش از آن تلاش می‌کنند.

آغاز مذاکرات تجارت آزاد امارات و اوکراین

امارات متحده عربی اخیراً اعلام کرد که مذاکرات خود را با اوکراین بر سر توافق تجارت آزاد بالقوه موسوم به توافقنامه مشارکت اقتصادی جامع (CEPA) در راستای آزادسازی گسترده تر روابط تجاری آغاز کرده است. این مذاکرات در شرایطی آغاز می‌شود که اوکراین، یکی از بزرگترین صادرکنندگان گندم و غلات در جهان، به دنبال راه‌هایی برای حمایت از اقتصاد آسیب دیده خود است، در حالی که امارات به دنبال تضمین امنیت غذایی خود است. از منظر وزیر تجارت خارجی امارات، این توافق فرصت‌های جدید را برای صادرکنندگان، سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان اماراتی فراهم می‌کند و همچنین دسترسی به بازارهای جدید در آسیا، آفریقا و خاورمیانه را برای تولیدات کشاورزی و صنعتی اوکراین می‌گشاید.

در سال‌های قبل از همه‌گیری COVID-19 و حمله روسیه به اوکراین، تجارت بین امارات و اوکراین به طور پیوسته در حال افزایش بود. پس از کاهش در سال ۲۰۲۰، ارقام تجارت در سال ۲۰۲۱ زمانی که تجارت غیرنفتی به کمی بیش از ۹۰۰ میلیون دلار رسید، افزایش تقریباً ۲۹ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۰ و ۱۲ درصدی نسبت به سال ۲۰۱۹ را نشان می‌دهد. صادرات غلات اوکراین به ویژه برای امارات متحده عربی که تلاش می‌کند امنیت غذایی خود را افزایش داده و زنجیره‌های تامین خود را متنوع کند، اهمیت دارد. امارات متحده عربی در حال حاضر یک مرکز تجاری منطقه‌ای و جهانی است و به دنبال تقویت جایگاه خود به عنوان یک مرکز جهانی مواد غذایی است. امنیت غذایی یکی از جنبه‌های مهم توافق‌نامه‌های مشارکت اقتصادی جامعی است که با سایر کشورها از جمله هند و اسرائیل منعقد کرده است.

از دیگر سو اوکراین امارات متحده عربی را دروازه دسترسی به بازار بسیاری از کشورهای خاورمیانه و آفریقا می‌داند که محصولات کشاورزی اوکراین برای اقتصاد آنها بسیار مهم است. قبل از جنگ، اوکراین قراردادهای تفاهم‌نامه‌هایی به ارزش میلیاردها دلار با امارات امضا کرده بود.

جنگ در اوکراین عرضه جهانی غذا را مختل کرده و به افزایش تورم برای کالاهای ضروری کمک کرده است. منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا به ویژه در معرض این تحولات قرار گرفته است زیرا کشورهای این منطقه بزرگترین واردکنندگان غلات روسیه و اوکراین هستند. در پرتو نقش امارات متحده عربی به عنوان مرکزی برای بازارهای دیگر در خاورمیانه و شمال آفریقا، این توافق احتمالاً منافع اقتصادی قابل توجهی را برای سایر کشورهای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا و فراتر از آن به همراه خواهد داشت.

چین ۵۰۰ هزار شغل در پاکستان ایجاد می‌کند؟

رئیس اداره مناطق ویژه اقتصادی پاکستان اخیراً مدعی شده چهار منطقه ویژه اقتصادی (SEZ) که در

چارچوب کریدور اقتصادی چین و پاکستان (CPEC) ایجاد می‌شوند، احتمالاً حدود ۵۷۵۰۰۰ شغل مستقیم و بیش از یک میلیون شغل غیرمستقیم در پاکستان ایجاد خواهند کرد. این مقام مسئول گفت: "ما مطالعه‌ای را برای ارزیابی فرصت‌های شغلی در چهار منطقه از ۹ منطقه ویژه اقتصادی از جمله خیبر پختونخوا، سند، پنجاب و بلوچستان انجام داده ایم تا مشاغل و صنایع بالقوه در این مناطق را شناسایی کنیم." او افزود که نیروی کار و مهندسان آموزش دیده و ماهر نه تنها مشاغل خوبی در مناطق اقتصادی پیدا می‌کنند، بلکه شرکت‌های چینی و محلی را قادر می‌سازند تا متخصصان ماهر را از مناطق محلی جذب کنند.

صنایع بالقوه در حال راه اندازی در مناطق ویژه اقتصادی کریدور اقتصادی چین-پاکستان شامل فرآوری مواد غذایی، روغن پخت و پز، سرامیک، طلا و جواهرات، سنگ مرمر، مواد معدنی، ماشین‌آلات کشاورزی، آهن و فولاد، مونتاز موتور سیکلت، لوازم برقی و خودرو می‌باشد.

کریدور اقتصاد چین-پاکستان که در سال ۲۰۱۳ راه اندازی شد، کریدوری است که بندر گوادر پاکستان را به کاشغر در منطقه خودمختار سین کیانگ در شمال غربی چین متصل می‌کند. توسعه همکاری دو کشور در حوزه‌های انرژی، حمل و نقل و همکاری‌های صنعتی در کانون این طرح قرار دارد.

نفوذ ژئواکونومیک امارات در سودان

دو شرکت امارات متحده عربی اخیراً قراردادی با سودان برای ساخت یک بندر جدید در سواحل دریای سرخ امضا کردند. در قالب این قرارداد سودان به AD Ports Group و Invictus Investment حق توسعه، مدیریت و بهره‌برداری از مناطق اقتصادی و دارایی‌های بندری در سودان را اعطا کرد. AD Ports Group و Invictus Investment قادر خواهند بود برای حمایت از پروژه‌های خود در سودان سرمایه‌گذاری‌های مشترک، شراکت و سایر قراردادهای تجاری ایجاد کنند.

در گزارش‌های رسانه‌ای جزئیات دیگر و بویژه اینکه بندر یا مناطق اقتصادی در کدام مناطق واقع خواهد شد مشخص نشده است. با این حال، AD Ports Group و Invictus Investment اشاره کرده‌اند که قصد دارند یک سرویس حمل و نقل در سودان راه اندازی کنند.

روابط اقتصادی و انرژی بین امارات متحده عربی و قاره آفریقا به سرعت در حال رشد است. در این راستا در سال‌های اخیر قراردادهای مهمی میان طرفین امضا و اجرایی شده است. دفتر صادرات ابوظبی در ماه ژوئن با جامعه اقتصادی کشورهای غرب آفریقا (ECOWAS) موافقتنامه تامین مالی امضا کرد. در قالب این قرارداد یک خط اعتباری ۲۰ میلیون دلاری ایجاد شد که هدف آن تقویت تجارت امارات با غرب آفریقا بود. در ماه ژوئیه، امارات متحده عربی و کنیا مذاکراتی را برای ایجاد یک توافقنامه مشارکت اقتصادی جامع آغاز کردند که به سرعت به سرانجام رسید. امارات قبلاً چنین قراردادهایی را که اساساً قراردادهای تجارت

آزاد است با اسرائیل، هند و اندونزی بسته بود. شرکت اماراتی انرژی‌های تجدیدپذیر "مصدر" در ماه اوت ۲۰۲۱ قراردادی را برای توسعه پروژه‌های انرژی بادی و خورشیدی در تانزانیا امضا کرد. امارات متحده عربی و تانزانیا قرارداد اجتناب از مالیات مضاعف را در سپتامبر ۲۰۲۲ امضا کردند.

توافق جدید برای توسعه بنادر سودان در راستای جاه‌طلبی‌های امارات متحده عربی برای گسترش عملیات بنادر خود در سراسر خاورمیانه و قاره آفریقا صورت گرفته است. پیش از این امارات پروژه‌های مشابهی در مصر اجرایی کرده و کنترل بخشی از بنادر این کشور را در دست گرفته است.

کارآفرینان مصری و چینی در پی توسعه روابط

اخیرا مصر و چین انجمن کارآفرینان مصری-چینی را برای تشویق سرمایه‌گذاری چینی‌ها در مصر، در قاهره ایجاد کرده‌اند. انجمن جدید به طور رسمی در مراسمی که اخیرا در پایتخت مصر با حضور مقامات و بازرگانان مصری و چینی از جمله وزیر دارایی مصر برگزار شد، تأسیس شد. این اولین انجمن در نوع خود در مصر است.

از منظر وزیر دارایی مصر با توجه به شهرت خوبی که شرکت‌های چینی فعال در مصر از آن برخوردار هستند، این کشور مشتاقانه منتظر رفع هرگونه مانعی است که برای به حداکثر رساندن سرمایه‌گذاری این شرکت‌ها ممکن است ایجاد شود. او تأکید کرده که مصر درهای خود را به روی سرمایه‌گذاری‌های چینی باز می‌کند که طی ۱۰ سال گذشته افزایش چشمگیری داشته است. او افزود که سرمایه‌گذاری چینی‌ها به ایجاد ۲۴,۰۰۰ فرصت شغلی در مصر کمک کرد. مقام مصری اشاره کرده است که این کشور قصد دارد اوراق قرضه یوآن چین (پاندا) به ارزش ۵۰۰ میلیون دلار در بازار چین منتشر کند.

وزیر مصری بر نقش محوری منطقه اقتصادی کانال سوئز در پیشبرد طرح کمربند و جاده چین به ویژه از طریق منطقه همکاری اقتصادی و تجاری سوئز چین و مصر تأکید کرد. حدود ۱۴۰ شرکت چینی در مصر فعالیت می‌کنند، از جمله ۱۰۲ شرکت در منطقه TEDA، حدود یک میلیارد دلار سرمایه‌گذاری کرده‌اند.

روابط مصر و چین از زمان به قدرت رسیدن عبدالفتاح السیسی، رئیس‌جمهور این کشور در سال ۲۰۱۴، ارتقا یافته است. سیسی هفت بار از پکن بازدید کرده و هشت بار با همتای چینی خود شی جین‌پینگ، ملاقات کرده است. این دو رهبر در سال ۲۰۱۴ توافقنامه مشارکت راهبردی مصر و چین را امضا کرده بودند و مصر از زمان آغاز به کار مگا پروژه ابریشم، در آن مشارکت داشته است. بر اساس داده‌های وزارت دارایی مصر، حجم واردات مصر از چین در ۱۰ ماهه اول سال ۲۰۲۲ به ۱۲,۱ میلیارد دلار رسیده است، در حالی که صادرات مصر به چین در مدت مشابه به ارزش ۳۸۵ میلیون دلار بوده است. حجم تجارت بین چین و مصر در سال ۲۰۲۱ به ۱۹,۹۸ میلیارد دلار رسید که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۳۷,۳ درصد افزایش داشت.

انجمن تازه تاسیس به عنوان سکوی پرتاب برای سرمایه‌گذاران چینی در خاورمیانه و آفریقا در چارچوب طرح کمربند و جاده عمل خواهد کرد. چین به دنبال بهره‌مندی از مزیت‌های بزرگ بازار عظیم مصر است که شامل بیش از ۱۰۰ میلیون مصرف‌کننده همچنین موقعیت مصر به عنوان قطب تجارت در خاورمیانه و آفریقا است. مصر می‌خواهد حلقه ارتباطی بین چین و سایر کشورها باشد.

عمرو موسی، وزیر خارجه سابق مصر و دبیر کل اتحادیه کشورهای عربی، ریاست هیئت امنای انجمن تازه تاسیس را بر عهده خواهد داشت. موسی در این مراسم با بیان لزوم هدایت سرمایه‌گذاری‌های چینی گفت: پروژه کمربند و جاده بین چین و کشورهای عربی ایده همکاری را از تفکر اقتصادی استعماری به تعاونی تبدیل کرده و می‌تواند از حرکت رو به جلو مصر و چین با توسعه کانال سوئز، ایجاد صنایع مشترک و صادرات محصولات به بازار آفریقا حمایت کند.

نظرسنجی انجام شده توسط مؤسسه واشنگتن در ماه سپتامبر نشان داد که بیش از نیمی از جمعیت مصر به روابط کشور خود با چین اهمیتی بیش از روابط با ایالات متحده می‌دهند. در این نظرسنجی ۴۷ درصد از مصری‌ها با این جمله موافق بودند: «این روزها، ما نمی‌توانیم به ایالات متحده تکیه کنیم. بنابراین ما باید به روسیه یا چین به عنوان شریک روی بیاوریم. نزدیکی مصر با چین به قاهره این فرصت را می‌دهد که به گروه بریکس بپیوندد و از منافع آن بهره‌مند شود.

داده‌های تازه

سرمایه‌گذاری ۲۱۴ میلیارد دلاری چین در زیرساخت‌ها

مقامات مالی چین اخیراً اعلام کردند که این کشور تا پایان نوامبر ۲۰۲۲، ۱۰۶ پروژه بزرگ را با سرمایه‌گذاری حدود ۱,۵ تریلیون یوان (حدود ۲۱۴,۹ میلیارد دلار آمریکا) تصویب کرده است. کمیسیون توسعه و اصلاحات ملی (NDRC) در بیانیه‌ای اعلام کرد تا پایان ماه نوامبر، بیش از ۲۷۰۰ پروژه که توسط ابزارهای مالی مبتنی بر سیاست و توسعه کشور تامین مالی شده‌اند، همگی روند اجرایی را آغاز کرده‌اند. مجموع سرمایه‌گذاری سالانه -- به ارزش ۶۴۰ میلیارد یوان -- از بودجه دولت مرکزی همگی تخصیص یافته است و نرخ پروژه‌های در حال ساخت به بالاترین سطح در نزدیک به پنج سال گذشته رسیده است. از منظر کمیسیون ملی توسعه و اصلاحات استفاده از ابزارهای مالی توسعه‌ای، پیشبرد پروژه‌های زیربنایی را تسریع خواهد بخشید. کمیسیون اعلام کرده است که انتظار دارد رشد اقتصادی چین با کاهش محدودیت‌های کرونایی و افزایش اجرای پروژه‌ها سرعت بیشتری بیابد.

کشورهای بدهکار خاورمیانه

بانک جهانی اخیراً آخرین گزارش سالانه بدهی خارجی پایان سال خود را منتشر کرد. در این گزارش آمده است که بدهی مصر، ایران و ترکیه در سال گذشته به میزان قابل توجهی افزایش یافته است. بر اساس گزارش بانک جهانی، بدهی کشورهای خاورمیانه را به تفکیک به صورت ذیل می‌توان دسته بندی کرد:

ترکیه

بدهی خارجی ترکیه در سال ۲۰۲۲، ۴۳۵،۵ میلیارد دلار بوده که نسبت به ۴۴۱،۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ کاهش داشته است. در ماه ژوئن، آژانس رتبه‌بندی اعتباری S&P Global، گزارش داد که ترکیه به دلیل بدهی‌های بالا و مشکلات اقتصادی، در برابر بحران نقدینگی آسیب‌پذیر است. تورم بسیار بالا معضلی اساسی است.

مصر

بدهی خارجی مصر در ۲۰۲۲ به ۱۴۳،۳ میلیارد دلار رسید که نسبت به ۱۲۹،۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ افزایش یافت.

مصر بسیاری از پول‌های قرض گرفته شده خود را صرف زیرساخت‌ها کرده است. برخی از تحلیلگران معتقدند مصر پتانسیل بالایی برای بازپرداخت بدهی خود دارد.

اردن

بدهی اردن در سال ۲۰۲۲ بالغ بر ۴۱،۸ میلیارد دلار بود که از ۳۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ بیشتر بود. علاوه بر وام‌های خارجی، اردن به طور منظم از همسایگان ثروتمند خود در خلیج فارس کمک‌های اقتصادی دریافت می‌کند تا به بودجه خود تزریق کند. درآمد گردشگری اردن در حال افزایش است و می‌تواند به این کشور در بازپرداخت وام‌ها کمک کند.

لبنان

بدهی لبنان در سال ۲۰۲۲، ۶۶،۹ میلیارد دلار بود که نسبت به ۶۸،۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ کاهش داشت. لبنان در بحبوحه بحران اقتصادی ویرانگر قرار دارد. علیرغم کاهش اندک بدهی، بسیاری از نهادها تمایلی به وام دادن به لبنان تا زمانی که اصلاحات حکومتی و مبارزه با فساد را اجرا نکنند، ندارند.

عراق

بدهی خارجی عراق در پایان سال ۲۰۲۱ ۲۵،۳ دلار بود. در سال ۲۰۲۰، بدهی عراق ۲۶،۳ دلار بود که نشان دهنده کاهش است.

ایران

از منظر بانک جهانی بدهی خارجی ایران به ۱۰,۴ میلیارد دلار رسید. این تقریباً دو برابر ۵,۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ است. اما برخی رسانه‌ها گزارش داده‌اند که بدهی خارجی ایران در حال کاهش است.

سوریه

بدهی خارجی سوریه در پایان سال ۲۰۲۱ به ۵ میلیارد دلار رسید که نسبت به ۴,۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته است. اقتصاد سوریه به دلیل ادامه جنگ داخلی در حال فروپاشی است. افزون بر این تحریم‌های آمریکا و اروپا علیه این کشور به اقتصاد و غیرنظامیان آسیب می‌رساند.

یمن

بدهی کشور جنگ‌زده یمن در سال ۲۰۲۲ ۷,۶ میلیارد دلار بود که از ۷,۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ بیشتر بود.